

Οι Μάγοι, 'Ισπανική εικὼν τῆς Ἀναγεννήσεως, ὑπὸ τοῦ Φραγκίσκου Zuraran.
Τέλη ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος.

Τ Ρ Ι Π Τ Υ Χ Ο Ν

ΤΟ βάθος τοῦ δοῦλοντος, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς γοτθικὰς ἀψίδας, ποὺ φιλοτεχνοῦν τὰ ἀρύλλα διχαλωτὰ κλαδιὰ τῶν δένδρων, μέσα ἀπ' τὰ ἀστραφτερά τοῦ Δεκεμβρίου χιόνια ἀντικρύζω ἓνα γελαστό κομμάτι τῆς θαλάσσης. Ἀπὸ τοὺς στακτεροὺς κορμούς καὶ τὰς τριγωνικὰς ἀψίδας τῶν σχηματίζεται ἔμπρὸς μου μία στοὰ μακροτάτη, ὡς τηλεσκόπιον ναυτικόν, μὲ τὸ ὅποιον παρακο-

λουθῶ τὸ τμηματάκι ἐκεῖνο τῆς ζωῆς, ποῦ ἐκτυλίσσεται στὴν ράχιν τῆς θαλάσσης καὶ στοὺς κόλπους τῆς.

Στὰ δύο πλάγια τῆς στοᾶς αὐτῆς παίζονται ταῦτο-χερόνως δύο διάφοροι σκηναὶ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Ι.

Στ' ἀριστερά, ἀνάμεσα σὲ δύο σάιτια ἀρχοντικά, ἐκτείνεται ὑψηλὸς τοῖχος κήπων· εἶνε τὸ τελευταῖον ὄριον, ἕως τὸ ὅποιον ἐπεκτείνεται κλίποιον πολυταλάντου ἢ καλωσύνη. Ἡ σταγιδιὰ θύρα τοῦ ἀνοίγει μόνον γιὰ τὸν κηπουρὸν, ποῦ κατοικεῖ σ' ἓνα τετράγωνο καλύβι μικροσκοπικόν, δίπλα ἀκριβῶς, στὴν θύραν, ἔξωθεν τοῦ κήπου.

Εἶνε ἀνήμερα τῶν Χριστογεννῶν· καὶ οἱ Χριστιανοὶ ποῦ ἐπιστρέφουν ἀπ' τὴν λειτουργίαν θεοφοβοῦ-

μενοι, κοινωνημένοι, παραμερίζουν εις τὸ πέρασμα τοῦ ἱερέως, ποῦ ἐβγήκε πρὸ ὀλίγου ἀπὸ τὸ καλύβι. Βαστᾷ τὸ πετραχίλι τοῦ στοῦ χέρι καὶ διαβαίνει μὲ τὸ ὄμορφο χαμόγελο τῆς καλωσύνης, ποῦ προδίδει ὅτι κάποιο γεγονός· εὐχάριστον ἐξετυλίχθη μέσα στοῦ χαμόσπιτον.

Κλάψε· παιδιοῦ μισοκοιμήμε· βεβαιώνουν ὅτι ὁ Παπᾶς ἔδωκεν ἐκεῖ, εὐχὴν γεννήσεως.

Ἐνα καινούργιο πλασματάκι ἦλθε στὴν ζωὴν. Ἐνας Χριστὸς καινούργιος· μὲ τὴν ἴδια ἀποστολὴν, τὸ ἴδιο τέλος· νὰ ἐξαγνίσῃ, νὰ ἀποπληρώσῃ κάποιο πατριζὸ ἀμάρτημα· στὸν φυσιολογικὸ καὶ ἠθικὸν ὁργανισμόν του, νὰ ζήσῃ λίγα χρόνια καὶ νὰ δουλέψῃ ὀλιγώτερα μὲ τὴν ἀποδοχοντικὴν συναισθησὶν πῶς ἡ σταγὼν, ποῦ ἐρρίψεν αὐτὸς μὲς τὸν ὠκεανὸν τῆς ἐργασίας τῶν προγενεστέρων γενεῶν, οὔτε κἀν θὰ λογαριασθῇ... Ἀλλὰ θὰ ἀφομοιωθῇ μὲ τόσες ἄλλες, γιὰ νὰ ἀποτελέσῃ δυνάμιν γιγάντιον· τὴν δύναμιν ποῦ θὰ δώσῃ νέαν ὄψιν στὸ κῶμα τῆς ζωῆς.

Κι' αὐτὸ θὰ μεγαλώσῃ ἀράγε ἢ θὰ καταπέσῃ ἀνίσχυρον εὐθὺς ἀπὸ τὴν γένεσίν του; Θὰ θεριέψῃ ἢ θὰ ξεψυχήσῃ ἄδοξα;

Κι' ἔπειτα ὁ αἰώνιος ἐργάτης, ποῦ ζυμώνει τὸ ψωμί μὲ τὸν ἰδρωτὰ τοῦ καὶ σκάφει τῆς Ἰδέας, τὰ αὐλάκια ἢ τὸ χῶμα, τί θὰ ἀπογίνει;

Θὰ ἐξαντλήσῃ ὅλα τὰ στοιχεῖα, ποῦ ἠμποροῦσε νὰ προσφέρῃ στὴν παγκόσμιον ζωὴν καὶ ἅμα βεβαιωθῇ πῶς δὲν τοῦ ἀπομένει ἄλλο περὶ νὰ δώσῃ, θὰ γύρῃ νὰ ἐπαλῶσῃ καὶ τὸ ἴδιο σῶμα του στὴν ἐκατόμβην, νὰ χαρίσῃ στὴν καθολικὴν ζωὴν λίπασμα τὴν ζωὴν του...

Στὴν γέννησίν του κλαίει ὁ ἴδιος τὴν τύχην, ποῦ τὸν περιμένει. Στὸν θάνατόν του κλαίει οἱ τριγυροί.

Μ' ἀπὸ τὰ δάκρυα αὐτὰ τί θ' ἀπομείνῃ;

Στὴν μιὰ πλευρὰ γεννήθηκεν ἕνας μικρὸς Χριστός...

II.

...Στὴν ἄλλην, ἀργοδιαβαίνει ζεθογος· νεονύμφων.

Ὁ Χριστὸς αὐτός, ποῦ ἐγενήθηκε μιὰ μέρα κλαίων καὶ ἀπέκαμε νὰ κλαυθμυρῇ νοσερῶ· ἔως ἐκείνην τὴν στιγμὴν πῶνεν ἄνδρα, ἄτονα, ἀδιάφορα διὰ τὸν λοιπὸν κόσμον, ποῦ ἔζησε μὲ τὸν διαρκὴ καὶ ἀνεκπλήρωτον πόθον νὰ γελᾷσῃ, ν' ἀπολαύσῃ τὴν χαρὰν μιὰ μέρα τόσον, ὥστε νὰ ἀποζημιωθῇ γιὰ κάθε θλίψιν, ποῦ δοκίμασεν ἔω· ἐκείνην τὴν στιγμὴν, ἀπέκαμε μονάχος! Ἐζήτησε σύντροφον τῆς χαρᾶς καὶ βοηθὸν νὰ λησμονῇ καλλίτερα τὴν λύπην του. Κι' ἐστάθηκε μιὰ μέρα νὰ σκεφθῇ σὰν τὸ ἀδύνατο πουλάκι, ποῦ σταματᾷ διὰ δευτερόλεπτα στὸ γέισο τοῦ παραθωροῦ γιὰ νὰ ἀποφασίσῃ τί διεύθυνσιν θὰ πάρῃ...

Γυρνᾷ τὸ κεφάλαιον τοῦ δεξιὰ κι' ἀριστερά· τείνει τὸ μικροσκοπικόν του ὄμαρ· πρὸς τὰ ὕψη, πρὸς τὰ κατώ· καὶ φτερουγίζει μὲ τὴν ἐνκοιλίαν πῶχει νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν ἀφετηρίαν του.

Γιὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του εἶνε πολλὰ, πάρα πολλὰ τὰ δευτερόλεπτα ποῦ ἐδαπάνησε γιὰ νὰ σκεφθῇ περὶ δρόμο νὰ ἀκολουθήσῃ. Κι' ἐπέταξε κατόπιν χαμηλότερα ἀπ' ὅσον ἐπεθύμησε καὶ ἐλογόριαζεν.

Ἔτσι ἐδιάλεξεν κι' ὁ ἀνθρωπῶς· σὲ μιὰ στιγμὴ τὸν σύντροφον, ποῦ θὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ ἀνοίξῃ περὶ πλατὺ τὸ μονοπάτι τῆς χαρᾶς ἢ θὰ τοῦ φράξῃ ἐντελῶς τὸν δρόμον, ποῦ ὁδηγεῖ στὸ φωτεινὸ κρυστάλλινον παλάτι τῆς. Πάντα θὰ πέσῃ χαμηλότερα, διαφορετικὰ ἀπὸ τὸν πόθον του, ἀπὸ τὸ ὄνειρόν του.

Τὰ κτυπητὰ χρώματα τῶν ἀνθῶν, ποῦ εἶδε νὰ περνοῦν μὲς τὸ πανόραμα τῆς φαντασίας του, θὰ ὠχράσουν, ἂν δὲν ἐξαραινεσθοῦν ὀλόερα ἀπ' τὸν ὁρίζοντά του· καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ ἡ στιγμὴ, ποῦ θὰ ἀντιληφθῇ μὲ ἀηδίαν πῶς ἂν ὁ βίος, ποῦ τοῦ παρεσκεύασαν στὴν γέννησίν σου ἄλλαν φροντίδες, περιστάσεις ἀνεξάρτητοι ἀπὸ αὐτόν, δὲν ἦτο χαρωπός, εὐχάριστος, οὔτε αὐτός, ποῦ παρεσκεύασεν ὁ ἴδιος· μὲ σύντροφον τῆς ἔκλογής του εἶνε εὐθυμότερο; ἢ τοῦλάχιστον περὶ ἀνεκτός.

Ρυθμίζει ἐν τούτοις ἀπὸ τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὰ βήματά του μὲ τὰ βήματα τοῦ φίλου ἢ ἐχθροῦ, ποῦ ἐπροτίμησεν ὁ ἴδιος καὶ βιάζεται νὰ διαβῇ ὅσον τὸ δυνατόν γοργότερα ἀπ' τὴν σκηνὴν τοῦ κόσμου...

Καὶ ἡ χαρωπὴ νυφούλα τῆς αὐγῆς τοῦ γάμου, ποῦ σκορπᾷ τὰ γέλοια τῆς ἐν ὅσῳ τὰ κρινάτα δάκτυλα τῶν φιληνάδων τῆς πλέκουν τὰ μακρὰ γαλλία τῆς μὲ χρυσοὺς κλωστὲς καὶ τὴν στολίζουν μὲ λευκοὺς σὰν τὴν ψυχὴν τῆς πέπλου· καὶ τὴν γεμίζουν ἀπὸ κέρινα λεμονιά· ἀνθή καὶ ζώνουν τὴν κοιμήσιν τῆς· μέσῃν μὲ χρυσοὺς κλωστὲς, ποῦ φιλοῦν τὴν ποδιὰν τῆς, ὡσὰν νὰ τῇ δίδουν φαιδρὰς ὑποσχέσεις γιὰ τὸ ἀγνωστον μέλλον, σὰν ἔλθῃ ἡ στιγμὴ τοῦ μυστηρίου καὶ σταθῇ ἔμπροσ· στὸ ἱερὸ τρισκέλι, πλάι στὸν ἀγνωστον, ποῦ ὑποχρεώνεται νὰ συντροφεύῃ ἰσοβίως, κι' αἰσθανθῇ τὰ στέφανα τοῦ γάμου νὰ ξεδιπλώνωνται ἐπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλαια των, ὡς νὰ ἀρπάζουν κατὰ μυστηριωδῶς ἀπ' τὴν ψυχὴν τῆς· καὶ νὰ τὸ μεταγυρίζουν στὴν ψυχὴν ἐκείνου τοῦ ἀγνωστοῦ καὶ τάνταπάλιν, δὲν κατορθώνει περὶ νὰ μειδιάσῃ χαρωπῇ, ἀλλὰ καὶ πάλιν κλαίῃ σὰν τὸ βρέφος γιὰ τὴν τύχην του...

Τὰ δάκρυα ἐκείνα τῆς αὐγῆς νυφούλας· τί θὰ ἀπογίνουν;

Ἀπὸ τοὺς παρθενικούς τῆς πόθους, ἀπὸ τὰς ἐλπίδας ποῦ τῇ ψιθυρίζουν ὅλα τὰ λευκὰ λουλουδία, ποῦ ἀντιρρῶνται γύρω τῆς· εἰς τὴν ἐπίσημον τῆς γαμήλιου τελετῆς στιγμὴν, ἀπὸ τὰ ὄνειρα ποῦ τὴν ξεπλανεύουν μὲ τὴν μυστικὴν τῆς γοητείας τῶν φωνῶν, κρυμμένα στὰς πτυχὰς τοῦ πέπλου τῆς, ἀπὸ ὅλα τί θὰ ἀπομείνῃ;

Οἱ πρῶτοι ἥχοι τοῦ ἐμβατηρίου, ποῦ θὰ τὴν ὑποδέχονται, ὅταν ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸν ναὸν καὶ ἀντιμετωπίσῃ πάλιν τὴν κοινὴν ζωὴν ὀλόγυμνην, διασκορπίζουν τὰ βαθύχρωμα σύννεφα τῆς ἀμφιβολίας, ποῦ εἰσέδυσαν στὴν ψυχὴν τῆς· μὲ τοὺς ἱερεῶς· τὴν φωνὴν καὶ τὴν πένθιμον σιωπὴν, ποῦ ἐπέβαλε πρὸς στιγμὴν τὸ ὕψηλόν μυστήριον στὸ στήθος τῆς, τὴν διαλύει τὸ μειδιάμα ποῦ ἀνθεῖ γύρω τῆς. Ἐχεῖ τὴν ἴδιαν δυνάμιν αὐτὸ μ' ἐκεῖνο ποῦ ἐνθαρρύνει τὸ μικρὸ παιδί στὸ πρῶτον βήμα του...

Ἡ αἰσιδοξοῦς ἐμπιστοσύνη γιὰ τὸ μέλλον ἐγκαθίσταται προσωρινῶς καὶ πάλιν τὴν καρδιά τῆς καὶ τὸ βλέμμα τῆς· ἀρχίζει καὶ θερμαίνεται γλυκύτερα ἀπὸ τὴν λάμπιν τοῦ ἀγνώστου, ποῦ τὴν ἔλκει, ἐνῷ ἡ νεανικὴ τῆς φαντασία ἀποφυλλίζει γύρω τῆς· κάθε ἀβρὰν στεφάνην καὶ συσσωρεύει τὰ βραχυβία τῶν ἀνθρώπων πέταλα διὰ νὰ θεμελιώσῃ μιὰ διαρκεστέρην εὐτυχίαν...

III.

Καὶ τὴν ζωὴν αὐτὴν τοῦ βρέφους καὶ τῶν νεονύμφων—τὴν ζωὴν ποῦ μᾶς ἡτοίμασαν ἄλλοι καὶ ἐκείνην ποῦ παρασκευάζομεν ἡμεῖς· οἱ ἴδιοι στὸν ἑαυτὸν μας—τὴν ἀνευρίσκω μὲ τὴν αὐτὴν ἐντασιν τοῦ φωτός καὶ τὴν αὐτὴν εὐκολίαν τῆς μεταβολῆς· στὸ τιμηματάκι ἐκεῖνο τῆς θαλάσσης· ποῦ μοῦ· χαμογελά ἀκόμη καταγάλαζο στὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος.

Ὁ λευκὸς ἀφρὸς τοῦ κύματος δὲν διαφέρει ἀπ' τὰ σπάργανα τοῦ βρέφους· καὶ τοὺς φευγαλέους πέπλους τῆς ὠραίας νύμφης. Τὰ λαμπερὰ διαμάντια ποῦ φιλοτεχνεῖ ὁ ἥλιος στὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης δὲν διαφέρουν ἀπὸ τὰς ἀπατηλὰς ἐλπίδας, ποῦ γεννοβολᾷ ἡ μάγισσα Ἀγάθῃ εἰς τὰ στήθη τῆς παρθένου.

Πόσῳ θὰ διαρκέσῃ ἡ χαρὰ μὲ τὴν ψυχὴν τῆς; Ὅσῳ καὶ ἡ γαλήνη τῆς θαλάσσης... Πόσῳ ἡ θέρη τῆς ἀγάπης τῆς; Ὅσῳ κι' ὁ ἥλιος θὰ χαϊδεύῃ τὰ νερά τῆς...

Μὰ ρυτιδοῦνται αἵφνης τοῦ νεοῦ ἡ ἐπιφάνεια. Ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον κυματάκι· μορμονοῦν μολὶς ἀκούμενον, λουσμένοι πάντα μὲ τοῦ ἡλίου τὰ φιλιὰ ὡσὰν τὰ χεῖλη τῆς παρθένου, ποῦ προσεγγίζουν ἀταλά γιὰ νὰ δεχθοῦν τὸν πρῶτον ἀσπασμόν, ἐνῷ τὸ στήθος τῆς ποῦ ροφᾷ γλυκύθυμα ἀκόμη τὴν ἀνατριχίλιν του, ἀποπνίγει σιγανὰ καὶ τὸν πρῶτον βαθύπικρον στεναγμόν· Κάποιον δραπέτην πόθον τῆς κηδεύει ἡ χθὲς κόρη· κάποιο ἀνυπότακτόν τῆς ὄνειρον, ποῦ δὲν ἀνέχεται νὰ κυλισθῇ μὲς τὴν πραγματικότητά, στραγγαλίζει στὸ ἀσπαιρὸν στήθος τῆς...

Ἐπειτα, τὸ μικρὸ κῶμα μεγαλώνει, ἐξογκοῦται. Καὶ ἡ ζωὴ τοῦ νέου ζεύγους παίρνει τὸν ἀναπόφευκτόν τῆς δρόμον...

Εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ γάμου ἐδημιουργεῖσαν ὄντα. Τώρα... ἓνα πρὸς ἓνα ὅαν πουλάκια ἄγρια, τὰ ἐλθόντων, τὰ ἀποχωρίζονται.

Καὶ αἱ σκιαὶ τῶν πτόων, ποῦ δὲν ἐπὶ γημιώθησαν, οἱ σκελετοὶ τῶν ἐλπίδων, ποῦ ἐματωθήσαν, τὰ ἀποκρίδια τῶν πτερόν, ποῦ ἐσκορπίσθησαν ἀπὸ τὰ ὄλβια τὰ μαθημένα γύρω εἰς τὰ νυμφικά προσκέφαλα γενοῦν τὴν δύναμιν ἐκείνην, ποῦ ὠθεῖ τὸ κύμα τὴν δύμιν ποῦ ἐνὶ πνίγει στεναγμοῦ, κυρτῶναι ὁμοπλάτα, καὶ ἀποχρωματίζει τὰ χρυσὰ μαλλιά καὶ ὀνιδιώνει τὰ σιλπὰ καὶ ὑπερήφανα μέτωπα: τὴν ἀπογοήτευσιν.

Μάτην ἡ καλωσύνη ἀγωνίζεται νὰ πλημμυρίσῃ καὶ νὰ καταλάβῃ ὅλην τὴν ὑπάρξιν, νὰ κλείσῃ τὰ κε- νά, ποῦ ἐδημιούργησαν τὰ χαμένα ὄνειρα, νὰ τοῦ ἀπο- πληρώσῃ διὰ τὴν ἀπογοήτευσιν, ποῦ ὑπεσιῆλθε σιγανὰ εἰς τὴν νεκρὸν τῶν στέγην, — ὅαν τὸν λευκὸν ἀφ- ρόν, ποῦ μάτην κουρελιάζεται, γὰρ νὰ ἐξαγνίσῃ, νὰ στολίσῃ διαρκέστερα τοῦ ἀσπάτου κύματος τὴν κορυ- φήν.

Κι' ὅταν τὸ δειλινὸν χαθῇ ὁ θερμὸς ἥλιος καὶ ἀπλώ-

σὺν τὸν ὀρίζοντα τὰ σκιερὰ πτεροῦντα τῶν τὰ νέφη καὶ χάσῃ κάθε φωτεινὸν στολίδι τοῦ τὸ κυματάκι καὶ ἄχαρο καὶ μελανιασμένον ἀρχίσῃ νὰ ξεσπάσῃ στὴν ἀ- κρογυαλίαν ὑπόκωφα ἢ νὰ ξεψυχᾷ παραπονοῖα, γὰρ νὰ δώσῃ θέσιν εἰς τὰ ἄλλα ποῦ ἀκολουθοῦν, νομίζω πῶς ἀκούω ἓνα κράμα ἀπὸ κλάψε, παιδικῆς καὶ δά- κρυα παρθενικῆς ἀγάπης πεθαμμένης, ποῦ σφιχτοδέ- νονται γὰρ νὰ ἀρθρώσουν ἐνωμένα τὸ: Θέε μου! ἵνα τί, μάς ἐγκατέλειπες!..

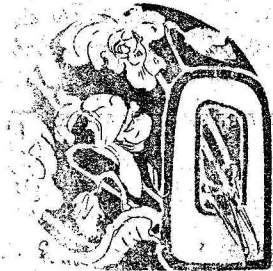
Τί θ' ἀπογίνουιν τοῦ παιδιοῦ τὰ δάκρυα, τὰ δάκρυα τῆς νύμφης; καὶ τὰ δάκρυα τοῦ γέροντος;

Τί θ' ἀπομείνῃ ἀπὸ τοῦ; χαμένου, πόνους; ἀπ' τὰ ὄνειρα ποῦ ἀπέθαναν παρθενικά, ἀπραγματοποιήτα; ἀπ' τὰς ἐλπίδας; ποῦ ἀπερρώφησαν τὴν νεότητην μα- ἀκαρπία καὶ ἀνώφελά;

Ἡ φάνη πάντα θά ὑπενθυμίσῃ ἓνα Γολγοθᾶν. Καὶ Χριστὸς, τὸν ἄνθρωπον βρέφο, ποῦ γεννιέται χρι- σμένος μόνον μὲ τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρῃ...

ΣΙΒΥΛΛΑ

ΠΕΡΙΕΡΓΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

Γερμανὸς συγγραφεὺς Φρίτς Μῶτνερ, ἀφίερω- σε τὰ κλυότερα ἔτη τῆς ζωῆς τοῦ εἰς τὴν συγ- γραφὴν ἑνὸς τριτόμου ἔργου—ἐπτακύσκει σε- λίδες κάθε τόμος—μὲ

τὸ ὅποιον προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ τὴν ματαιό- τητα τοῦ λόγου καὶ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώ- που εἰς τὸ νὰ συγκοινωνήσῃ μὲ τὸν πλησίον του διὰ τοῦ μέσου τούτου τῆς ἐκφράσεως. Ἡ ἐπιβολὴ τοῦ ἔργου εἶναι τῶν πρῶτον πρωτοφανὲς καὶ ἡ ση- μασία του πολὺ ἀπχογητευτική δι' ὅλον τὸν κό- σμον, ὁ ὁποῖος ἐξῆσεν ἕως τώρα, ἐπολέμησεν, ἠγωνίσθη, ἐφιλοσόφησεν, ἐπλάσε τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν του μέσας εἰς μίαν ἀτμοσφαιραν, ἡ ὁποία ἀποδεικνύεται τῶν ψεύτικη, ὅπως ἡ ἀτμοσφαίρα τῶν λόγων. Δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἰδίως τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀποκτᾷ ἰδιαιτέραν καὶ ἀνυπολόγιστον σημασίαν, ὅσον δὲ ὅτι μεγα- λὴν ὑπηρεσίαν θὰ προσφέρῃ εἰς τὸ ἔθνος του ἐκεῖ- νος ποῦ θὰ σπεύσῃ νὰ τὸ μεταφράσῃ.

Μὴ στοριογράφος μὲ τάλαντον, ἀναμειγμέ- νος ζωῆς μὲ τὸν φιλολογικὸν καὶ δημοσιογρα- φικὸν κόσμον τοῦ Βερολίνου, ἐπὶ τριάντα ἔτη, ἀπεσύρθη ἀπὸ τὸν μάταιον θόρυβον τῶν πολέων, διὰ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὸ ἔργον αὐτό, τὸ ὅποιον ἠθε- ῶρησεν ὡς κυρίαν ἀποστείλν τῆς ζωῆς τοῦ. Ἀ- φοῦ ἐξῆσεν ἐννέα ἔτη εἰς τὸ Φριδλὺργον, ἐώρτασε πρὸ ὀλίγου τὴν ἐξηκοστὴν ἐπέτειον τῆς γεννή- σεώς του (22 Νοεμβρίου) εἰς τὸ ἐρημητήριον

τοῦ, παρὰ τὴν λίμνην Κονστανς, ὅπου ἔχει ἐγ- καθιδρυθεῖ πρὸ ὀλίγου καὶ ὅπου σκεπτεται νὰ τελειώσῃ τὰς ἡμέρας τοῦ. Αἱ «συμβολαὶ εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ λόγου», ἡ τέραστια τοῦ αὐτοῦ ἐρ- γασίαν, συνεπληρώθη ἤδη πρὸ τριῶν ἐτῶν. Ἄλλ' ὁ Μῶτνερ δὲν ἠρέσθη εἰς αὐτὴν μόνον τὴν κήρυ- ξιν τοῦ πολέμου κατὰ τοῦ «φетиχισμοῦ τῶν λέ- ξεων». Δὲν τοῦ ἐφθανε νὰ ὑποδείξῃ μόνον τὰ πρῶτα μέρη τοῦ ἐχθροῦ. Ἠθέλησε νὰ τὸν νικήσῃ κατὰ κοίτης. Δὲν εὗρήκε λοιπὸν καταλλήλοτερον μέσον, διὰ νὰ ποδείξῃ τὴν μηδενικότητα τοῦ λό- λου, ἀπὸ τὴν ἀναλύσιν τῶν λέξεων. Μὴ λεπτο- μερὲς κριτικὴ ἐπηκολούθησε τὴν γενικὴν κριτι- κήν.

Ὁ Μῶτνερ τὰ ἔβαλε μὲ τοὺς φιλοσοφικοὺς ὁ- ρους. Πέρνει ἓναν-ἓναν ὅλους τοὺς στερεοτύπους ὅρους, οἱ ὅποιοι ἐχρησίμευσαν ἕως τώρα εἰς τὴν ἐκφράσιν τῶν ἰδεῶν, καὶ καταδεικνύων πῶς ἐκ περιτροπῆς ἐχρησιμοποιήθη καθένας ἀπ' αὐτοὺς διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὰ διαφορώτερα τῶν πραγμάτων, θέτει τὸν δάκτυλον εἰς τὸν τύπον τῶν ἡλων, εἰς τὴν ματαιότητα δηλαδὴ κάθε λεκτικῆς ἐκφρά- σεως. Εἰς τὴν ἐργασίαν του αὐτὴν προσέδωκε τὸν ἀπλοῦν καὶ λογικὸν τύπον λεξικοῦ. Εἰς τὸ «φιλοσοφικόν» αὐτὸ «λεξικόν»—εἶναι ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου—ἔλαι αἱ ἐννοιαὶ ἐξετάζονται διαδο- χικῶς. Ἡ ἱστορία των καὶ ἡ μεταβλητότης των φέρεται εἰς τὸ καθυρτώτερον φῶς. Ὁ συγγραφεὺς κατορθώνει τοιοῦτοτρόπως νὰ μᾶς δώσῃ μίαν κριτικὴν ὅλων τῶν τρόπων τῆς ἐκφράσεως. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐμπνεύσει τῶν σκοποῦ του αὐ- τοῦ διαθέτει μίαν ἰδιοσυγκρασίαν, πολὺ προσω- πικὴν—ἰδιοσυγκρασίαν καλλιτέχνου—τὸ ἔργον του, μὲ ὅλον τὸν αὐστηρῶς ἐπιστημονικὸν του χαρακτῆρα, παρουσιάζει ἰσχυρὰν πρωτοτυπίαν.

Ἡ ἐξέλιξις μιᾶς φιλοσοφικῆς ἰδέας ἀπὸ τοῦ